

Tekin eru í sól og mána um, at ikki allir føroyingar kenna seg sjálvar aftur í grindadrápinum longur

MYND: ÁLVUR HARALDSEN

hesa fatan. Hvalaveiðitjóðir hava sum heild verið sameindar um rættin til at definera sín egna livihátt móttvegis moralskum boðum uttanífrá. Og tað slepst ikki undan, at boðini um at gevast við grindadrápinum nema við nakað ógvuliga grundleggjandi, nevnliga at onkur annar skal siga tær, hvat tú skalt sleppa at koyra í munnin og ikki. Eins og aðrastaðni hevur matur okkurt við samleika at gera.

Við hesum í huga ber til at siga, at grindadráp fyri føroyingar helst er ein spurningur um at verja ein serføroyskan samleika móttvegis eini al-tjóðagjældari einsrættan, har øll helst skulu hava nøkumlunda sama moral. Siðvenjan at halda fast um hvalaveiðuna hevur ofta verið brúkt sum eitt dømi uppá eina reaktión ímóti mentanarligari einsrættan í modernaða heiminum. Spurningurin er tí, um mótstøðan uttanífrá, hóast ótilætlað, hevur gjørt grindadrápið júst til eitt høvið at skilja seg út og siga »Her ráða vit, ikki tit!«. Eina sonevnda samleika-statement. Omanfyrenevnda uppliving úr Sandagerði gevur í hvussu er ábendingar um tað. Eyðsýnt var, at fólk kendu seg sammeind um okkurt

og kanska enntá sóu hetta sum høvið at siga Watson, hvar skápið skal standa. Trýst elvir til móttrýst er ein gomul meginregla.

Matur og fremmandi dupultmoralurin

Í samfelagsligari gransking verður tosað um avmarkingarnar við royndum at broyta moralin hjá fólki, serliga tá ein tjóð roynir at broyta moralin hjá aðrari tjóð. Víst verður á, at moralsk boð, ið minna mest um boð, sum longu hava stóra undirtøku millum eitt fólk, hava besta móguleikan at vinna frama. Og sum kunnugt er tað vordið normurin í flestum vesturlenskum samfeløgum at vera ímóti hvalaveiðu. Hvalaveiðan hoyrir fortíðini til. Tað øvugta av at vera modernaður upplýstur heimsborgari. Har er hvalur ikki føði, men vera við serstøkum rættindum. Men í Føroyum hendi hendan broyting ongantið. Her verður hvalur framvegis roknaður sum kjøt. Og kjøt er okkurt ein etir og er tengt at tí at yvirliva. Og bert tey fægstu eru vegetarar. Hetta er helst ein orsök til, at argumentini ímóti grindadrápinum ikki hava vunnið frama í Føroyum. Tað liggur fólki nær at spyrja, hví júst

hvalurin skal vera »off limits«, tá so nógv annað ikki er tað. Hugtakið »food security« er eisini vordið brúkt í hesum sambandi. Føroyar eru, eins og onnur hvalaveiðulond, tengt at havinum fyri at yvirliva. Hvalaveiðutjóðir hava sett hetta argumentið fram sum eitt samanberandi argument, »at av tí at hini sleppa at yvirliva í frið og náðum við sínum náttúrutilfeingi, so átti einki at verið til hindurs fyri at vit eisini sleppa tað.«

At nógv av teimum londunum, ið mótmæla hvalaveiðu, eisini hava ein djóraplávandi ídnað á síni jørð, ið kanska er nógv verri enn nakað, sum er kent frá tí mest miseydnaða grindadrápinum, hjálpir nokk heldur ikki. Heilsumoralurin líða undir somu avmarkaðan. Heilsa er relativ í mun til livihátt annars. Grindin er dálkað – tað var væl og virðiliga staðfest. Men tey fægstu tykjast ikki sinnað at geva alt ósunt upp. Hvønn skaða ger ein grinda-búffur aftaná ein deep fried chicken úr Burger King? Flestum man hetta tykjast relativt.

Men alt er neyvan sagt

Tekin eru tó í sól og mána um, at ikki

allir føroyingar kenna seg sjálvar aftur í grindadrápinum longur. Hetta skuldi verið lægið, tí Føroyar verða í størri og størri mun opnar fyri argumentum uttanífrá. Ikki minst í sambandi við at alsamt fleiri leita sær út um Føroyar at nema sær útbúgving. Vandir er helst fyri, at føroyingar sum frálíðir vera tvíbýttir í málinum. Longu nú síggja vit bólkar av føroyingum, sum alment heita á hinar føroyingarnar at gevast við at eta grind. Hesir eru tó ikki sameindir. Onkur ber ótta fyri umdømi Føroya, onnur ávara um heilsuskaðiliga árin, og uppáftur onnur tosa um tað ómoralska við at útseta hvalimar fyri pínu. Enn sært út til, at bert heilsuargumentið hevur fingið ávísa undirtøku.

Norski antropologurin Arne Kalland, ið sjálvur stuðlar hvalaveiðu, hevur víst á, at mótstøðan hóast alt hevur borið við hjá hvalaveiðutjóðum – eitt nú er vordið neyðugt at uppfinna meiri humanar drápsheittir og grundgeva fyri hesum fyri at sleppa undan ringastu atfinningunum. Men givið er, at fær grindadrápið nakran enda, verður tað við mótstöðu »innanhyssis« úr Føroyum.